

ZDROWE PIĘKNO

Żyły pod ochroną

Fioletowe i szare pajęczki albo sine, grube pręgi na łydkach – tak najczęściej objawia się przewlekła niewydolność żylna. Czasem nogi są bez skazy, ale w upalne dni stają się ciężkie i puchną. Na tę uciążliwą przypadłość cierpi nawet co druga dorosła kobieta. Winne są nie tylko geny

tekst

KATARZYNA KOPER

konsultacja

DR HAB. N. MED. TOMASZ GRZELA, SPECJALISTA CHIRURG I FLEBOLOG

Żylaki – czy mam to w genach

Jeśli obydwójce rodzice mają problemy z żyłami, to ryzyko ich wystąpienia u potomstwa wynosi blisko 90 procent. Jeżeli skłonność do żylaków dziedziczymy tylko od jednego z rodziców, ryzyko wynosi od około 30 proc. u chłopca do ok. 60 proc. u dziewczynki. Jednak nawet jeśli żadne z rodziców nie chorowało na tę chorobę, to i tak należy się liczyć z 20-proc. ryzykiem zachorowania. Dotychczas nie ustalono jednego, konkretnego genu lub mutacji powodujących powstawanie żylaków.

– Wiele wskazuje na to, że jest to choroba powodowana przez wiele różnych defektów – tłumaczy dr hab. n. med. Tomasz Grzela, chirurg i flebolog. Jednym z najważniejszych czynników ryzyka chorób żył jest płeć żeńska – kobiety chorują trzy razy częściej niż mężczyźni. Po przodkach możemy odziedziczyć nieprawidłowości dotyczące budowy i wytrzymałości ścian żył oraz zastawek. W genach zapisana jest również skłonność do nadmiernego krzepnięcia krwi, czyli tzw. trombofilia, i związane z nią ryzyko choroby zakrzepowozatorowej.

– Ale geny to nie wszystko – podkreśla dr Grzela. O tym, czy wrodzona skłonność do żylaków zamieni się w przewlekłą chorobę żylną, decydują także czynniki środowiskowe. Najważniejsze z nich to: mała aktywność ruchowa, siedzący tryb życia, nadmierny wysiłek fizyczny, praca w pozycji stojącej lub siedzącej, otyłość oraz skłonność do zaparć. W przypadku kobiet zdecydowanie najbardziej niekorzystny wpływ na układ żylny mają ciążę. Im więcej kobieta ma ich w swojej historii, tym ryzyko większe.

JAK POWSTAJĄ ŻYLAKI?

GDY NOGI SĄ ZDROWE, krew płynie w nich sprawnie w kierunku serca. Aby uzyskać napęd potrzebny do wypchnię-

cia krwi ku górze, wbrew sile grawitacji, natura wyposażyła nas w tzw. pompy – mięśniową i podeszwową. W czasie chodzenia kurczące się i rozkurczające mięśnie łydek uciskają na żyły, wymuszając tym samym przemieszczanie krwi w ich wnętrzu.

Za utrzymanie właściwego kierunku przepływu odpowiadają zastawki żyłne. – To małe fałdy w ścianie żył, których

Kobiety mają trzykrotnie większą skłonność do chorób żył. Na żyły niekorzystny wpływ mają hormony żeńskie oraz zmiany zachodzące w organizmie kobiety podczas ciąży i po niej

działanie przypomina drzwi otwierające się tylko w jednym kierunku – wyjaśnia ekspert. Jeśli zastawki przestają działać, np. wskutek nadmiernego poszerzenia żyły albo uszkodzenia po zakrzepicy, wówczas pojawia się tzw. refluks, czyli niekontrolowane cofanie się krwi w naczyniu ku dołowi. Problemy mogą się pojawić również przy długotrwałym unieruchomieniu, kiedy nie działają mechanizmy pompujące.

Płeć żeńska wiąże się z trzykrotnie większą skłonnością do chorób żył z co najmniej dwóch powodów. Chodzi o niekorzystny wpływ hormonów żeńskich na żyły. Jednak znacznie istotniejszą rolę w rozwoju choroby żyłnej odgrywają zmiany zachodzące w organizmie kobiety podczas ciąży i po niej. – Krew płynąca z nóg w kierunku serca, zanim do niego dotrze, musi pokonać około 40-60-centymetrowy odcinek drogi żyłnej w miednicy – tłumaczy dr Grzela. Tu w czasie ciąży rosnący płód w macicy uciska na duże naczynia żyłne, powodując utrudnienia odpływu krwi z nóg. Dlatego ciąża sprzyja występowaniu obrzęków oraz żylaków, nie tylko na nogach, ale również w okolicy krocza czy w pachwinach. Czasem stan żył pogarsza się w czasie ciąży, ale po porodzie, przynajmniej na pewien czas, ulega wyraźnej poprawie. Jednak każda kolejna ciąża nasila problem.

– Niestety, często żyły uszkodzone w czasie ciąży już nie powracają po porodzie do stanu prawidłowego – mówi dr Grzela. Rozwijają się tzw. niewydolność żylna miednicy, która może powodować wiele uciążliwych dolegliwości. Krew gromadząca się w poszerzonych splotach żylnych miednicy cofa się do nóg przez naczynia żyłne tworzące tzw. punkty przecieków. Wówczas takie połączenia między żyłami w miednicy i naczyniami żylnymi na nogach działają jak wentyl bezpieczeństwa, przejmując zarówno nadmiar krwi z miednicy, jak również, przynajmniej częściowo, niwelując dolegliwości związane z niewydolnością żylną miednicy.

PROBLEM W BRZUCHU

SKĄD W TAKIM RAZIE ŻYLAKI U KOBIET, które nigdy nie rodziły? Okazuje się, że u niektórych pań problem z żyłami pojawia się już w bardzo młodym wieku. – Najczęściej są to pewne zmiany anatomiczne w układzie żylnym miednicy lub jamy brzusznej, które generują zaburzony odpływ krwi żyłnej z nóg

– mówi chirurg. Najczęstsze z takich sytuacji to tzw. żylne zespoły uciskowe. Zwykle pierwszym objawem są widoczne na bocznych lub tylnych powierzchniach ud i łydek drobne czerwono-fioletowe naczynia nazywane pajęczkami, oraz zielonkawoniebieskie żyły siatkowate. Z czasem poszerzają się również większe żyły, tworząc żylaki.

Objawy poważnych żylnych zespołów uciskowych mogą pojawić się już w wieku szkolnym, łagodniejsze często dają znać o sobie podczas pierwszej ciąży. Wiele kobiet zaniepokojonych pogarszającym się wyglądem nóg próbuje coś z tym zrobić. W pierwszej kolejności zazwyczaj decydują się na laserowe zamykanie pajęczków albo skleroterapię, które jednak w takiej sytuacji zwykle okazują się mało skuteczne. Brak efektów po zabiegu lub szybki nawrót zmian skłaniają je zwykle do zmiany lekarza lub metody, która ma uwolnić je od problemu z żylakami. Niektóre pacjentki decydują się na chirurgiczne lub laserowe usunięcie żylaków albo użycie kleju tkankowego. W tych przypadkach także nawrót problemów jest tylko kwestią czasu, a do tego każda kolejna operacja jest coraz trudniejsza i coraz bardziej komplikuje i tak już skomplikowaną sytuację w układzie żylnym.

Pacjentki są sfrustrowane, bo żylaki wracają. To dlatego, że zamiast leczyć źródło problemu, uparczywie próbujemy zlikwidować jego skutki. – Żeby zlikwidować problem nawracających żylaków, nie możemy ograniczać się jedynie do likwidacji samych objawów, w tym przypadku – widocznych pajęczków czy żylaków – uczyła dr Grzela. Leczenia wymagają nie żylaki, które

Żeby zlikwidować problem
nawracających żylaków, nie możemy ograniczać się jedynie do likwidacji samych objawów – widocznych pajęczków czy żylaków.
Leczenia wymaga niewydolność żylna, która powoduje ich powstawanie

są objawem choroby, ale niewydolność żylna powodująca ich powstawanie. Najpierw trzeba zidentyfikować rzeczywistą przyczynę choroby. Do tego niezbędna jest rzetelna diagnostyka.

Absolutnym minimum jest badanie USG Doppler żył kończyn dolnych. U niektórych pacjentów to nie wystarczy. Trzeba sprawdzić stan żył w miednicy i jamie brzusznej, posługując się tomografią komputerową lub rezonansem magnetycznym. Dopiero po tak

przeprowadzonej diagnostyce można zaplanować kompleksowe leczenie. Zwykle jest rozłożone na kilka etapów i czasem trwa nawet kilka miesięcy.

W pierwszej kolejności dąży się do usunięcia przyczyny – likwidacji żylnego zespołu uciskowego, niewydolności żylny miednicy czy powstającego w jej przebiegu przecieku żylnego. Usunięcie żylaków widocznych na nogach to często końcowy etap leczenia. Taka kolejność działania daje najlepsze efekty.

Ważnym aspektem kompleksowego leczenia jest w znakomitej większości przypadków możliwość wykorzystania tzw. mało inwazyjnych metod wewnątrznaczyniowych. Zabiegi przeprowadzane są pod kontrolą USG lub tzw. skopii rentgenowskiej, bez użycia skalpela i w znieczuleniu miejscowym. Dzięki temu możliwy jest szybki powrót do aktywności zawodowej, nawet następnego dnia po zabiegu.

Czego powinien się spodziewać pacjent, który zignoruje problem przewlekłej niewydolności żylny i nie zdecyduje się na leczenie? – Dolegliwości prawdopodobnie będą się nasilać, także te w miednicy małej czy w pachwinach, a nogi wyglądać coraz gorzej – ostrzega dr Grzela. Z czasem ryzykujemy powstawanie owrzodzeń żylnych, czyli trudno gojących się ran. Skutkiem choroby żylny może być również pojawienie się żylny choroby zakrzepowo-zatorowej, która stanowi bezpośrednie zagrożenie życia. **N**

Zapraszamy do lektury kolejnego numeru „Newsweeka Zdrowie”, w którym znajdują Państwo artykuł o diagnostyce niewydolności żylny.

dr hab. n. med. Tomasz Grzela, specjalista chirurg i flebolog.

Zajmuje się diagnostyką oraz leczeniem chorób układu żylny. Pracuje w Klinice Flebologii w Warszawie